

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
XXIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
«Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»
20-21 травня 2016 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2016

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ

Постановка проблеми. Оволодіння іноземною мовою передбачає не лише вивчення іншомовної лексичної та граматичної бази, але й долучення до іншомовної культури. Здатність до успішної міжмовної комунікації у період стрімкої глобалізації передбачає високий рівень міжкультурної компетенції, яка складається з мовної та лінгвокраїнознавчої складової. Мовні явища виступають не лише засобом комунікації, передачі інформації, але й способом ознайомлення з реаліями іншої культури, тому вивчення особливостей різних англійських терміносистем є важливим кроком на шляху оволодіння іншомовною компетенцією.

Аналіз досліджень. Лінгвокраїнознавчий аспект вивчення мови дозволяє виявити екстралінгвістичне значення слова, тобто сприймати мовні одиниці як засоби відображення національно-культурних особливостей народу та зберігання культурно-історичної інформації.

Питання засвоєння культурологічних знань та формування комунікативної компетенції індивіда при вивченні іноземної мови широко висвітлюється у роботах Г. Томахіна, В. Костомарова, Є. Верещагіна та ін. Вони заклали теоретичний та методологічний фундамент лінгвокраїнознавчих досліджень у філології. Різні аспекти перекладу термінів досліджувались В. Карабаном, В. Коптіловим, І. Корунцем та ін. Визначивши одним з провідних завдань лінгвокраїнознавства забезпечення комунікативної компетенції в актах міжкультурної комунікації, ці вчені та їх послідовники відкрили широке поле вивчення різних типів мовних явищ в їхньому екстралінгвістичному, соціокультурному аспекті.

Актуальність роботи пов'язана з браком досліджень стосовно навчання студентів особливостям функціонування терміносистеми права та економіки. Стрімка інтеграція країн та посилення міжнародних економічних зв'язків викликали потребу у подальшій розробці методик перекладу та адекватної мовної реалізації при перекладі соціокультурних аспектів цього пласту лексики.

Мега статті – показати важливість фонових знань при перекладі специфічної економічної та юридичної лексики.

Виклад основного матеріалу. Однією з важливих та перспективних груп лексики, що мають велику функціональність, чітко визначену тематичність та національно-культурний компонент, є економічна лексика. Переклад цього мовного пласту потребує широких фонових знань перекладача, оскільки є необхідність пов'язувати певні лексичні одиниці з реаліями окремої культури та історією спільноти.

Національно-культурний компонент яскраво виражений у сталих назвах: *The Old Lady of Threadneedle Street* (назва Банку Англії), *Downing Street, 10* (суспільно-політичний термін, загальновідомий як назва резиденції Прем'єр-міністра Великої Британії), *Dow Jones* (один за найважливіших американських фондових індексів), *White House* (вживається як синонім адміністрації президента США; аналогічно Кремль, Єлисейський палац тощо), *Union Jack* (назва державного прапору Великої Британії). Цікаво, що останній термін цікавий не лише тим, що відображає історичні події об'єднання Англії та Шотландії та має велике патріотичне наповнення, але й може свідчити про реалії сучасного суспільного та політичного ладу Британії: прапор може бути піднятим будь-якою особою чи організацією будь-якого дня як виявлення громадської позиції чи патріотичних настроїв, в той час як розташування прапору догори дном вважається образою її Величності та може розглядатись як правопорушення.

Термін *Magna Carta* (лат. *Magna Carta Libertatum*) означає *Велика Хартія Вольностей* – найвідоміший конституційний документ Великої Британії, один із наріжних каменів її правової системи. Термін *The Old Bailey* (*Олд Бейлі*) позначає неофіційну назву найвідомішого кримінального суду Лондона, який є частиною Суду Корони. Його офіційна назва - Центральний кримінальний суд. Терміни *The Crown Court*, *Magistrates' court*, *County court*, *Coroner's court* вимагають знання фактів історичного та сучасного функціонування британської судової системи та уважного підходу до перекладу та вживання цих понять.

При вивченні англійської мови слід дізнатись про різницю термінів *judge* (суддя), *coroner* (коронер, слідчий з розслідування випадків насильницької, раптової чи неприродної смерті), *solicitor* (адвокат без права виступу у суді, солісітор, повірений у справах), *barrister* (адвокат з правом виступу у суді, барістер). Останні три є яскравими прикладами лексики, що відображає національно-культурний компонент. Юридична професія у Великій Британії поділена на дві гілки: повірені (ведуть юридичні справи від імені індивідуальних та корпоративних клієнтів) та юристи (надають поради щодо юридичних випадків, що подаються через повірених, та представляють справи у судах вищих інстанцій). Наявність двох категорій адвокатів не відповідає сучасній світовій практиці та пояснюється історичними причинами та специфікою англо-саксонської судової системи (складністю ведення судових справ, пов'язану з необхідністю застосовувати значну кількість судових прецедентів). Таким чином, перекладач повинен спиратись на широкі фонові знання історії, права, судової практики і розуміти відмінність та особливості функціонування двох правових систем: прецедентного та кодифікованого права. Без цих соціолінгвістичних знань неможливе адекватне розуміння та вживання цілого пласту англійської юридичної термінології.

Відомий юристам термін *Правило Міранду* (англ. *Miranda warning*) широко використовується не лише у юридичній практиці багатьох країн, але й у засобах масової інформації, кінематографі тощо. Тим, хто опанує мистецтво юридичного перекладу чи користується цим пластом лексики у професійній діяльності, варто знати не лише тлумачення цього концепту кримінального права США (за яким під час затримання чи арешту особи

слід оголосити її права та отримати підтвердження, що особа розуміє сутність вчинюваних щодо неї дій). Слід взяти до уваги історію терміну та юридичного прецеденту (історична справа *Міранда проти Аризони*, 1966 р., що відсилає до П'ятої поправки до Конституції США, за якою кожному надається право зберігати мовчання). Постулат про те, що особа має право не свідчити проте себе та що все сказане затриманим до оголошення йому його прав не може вважатися доказом, став вагомим чинником сучасної системи права багатьох країн Америки та Європи.

Вислів *across the aisle*, широко вживаний в американській економіко-політичній сфері, походить від назви проходу між місцями республіканської та демократичної партії у Сенаті США, натомість має використання в значенні ідеологічної різниці позицій, протилежної точки зору.

Перекладач економічної літератури також повинен володіти певними знаннями з історії, соціології, економіки тощо, щоб адекватно донести до читача зміст цих та інших економічних категорій.

Так, на прикладі терміну *estate tax* можна побачити різницю в соціокультурному аспекті. В англійській та українській мові це слово означає «податок на майно», однак в українській традиції мається на увазі податок, який сплачується на майно, яким особа уже володіє, в той час як англійська культура передбачає у цьому випадку й майно, яким особа ще не володіє (подібно нашому податку на спадщину). Цікавим є також, крім інших, економічне значення терміну *goodwill*: активи компанії, що не мають матеріального визначення, тобто репутація, престиж, вплив, зв'язки компанії.

Показовою є також група реалій-мір ваги, площі, об'єму та довжини. В англійській культурі одиниці виміру відрізняються від звичної нам метричної системи, тож ті, хто працює з англійською мовою, мають не лише знати переклад мір довжини (*league, mile, nautical mile, yard, foot, inch, etc.*), площі (*square mile, acre, etc.*), ваги (*long ton, short ton, pound, ounce, oz, etc.*), але й усвідомлювати, що в американській та британській системі мір однакові терміни мають різне числове значення, що терміни *фунт, унція, гран, скрупул* вживаються в різних значеннях в аптекарській, монетній та ювелірній системах ваги.

Окрему проблему становлять позначення мір рідин та сипучих речовин. Робота з подібними термінами потребує не лише професійних знань іноземної мови, але й ґрунтовної роботи з словниками, міжпредметних зв'язків, базових знань з історії, економічної науки, історичної метрології. Важливість еквівалентного перекладу цього лексичного пласту полягає в необхідності точної передачі умов контрактів, договорів, збереженні фактичного наповнення міжнародних угод в умовах стрімкого розвитку міжнародної торгівлі.

Твори художньої літератури, де зустрічаються вищезазначені терміни, також вимагають адекватного перекладу, оскільки для відтворення реалій певної культури письменник використовує притаманні їй слова та терміни. Тож опис зросту людини у футах та дюймах чи відстані у ярдах чи милях несе не лише мовну, але й культурологічну інформацію, відтворює реалії іншої культури, сприяє аккультурації індивіда. Взаємодія мов та культур доповнює та збагачує їх, виявляючи при цьому самотність та специфіку кожної.

Висновки. Національно-культурний, країнознавчий компонент лексики відіграє, таким чином, важливу роль не лише у практиці викладання та вивчення іноземної мови, але й в короточасних (бізнес, наукові контакти) чи тривалих (навчання за кордоном, зміна країни проживання) взаєминах з іноземною культурою. Оволодіння іноземною компетенцією, таким чином, передбачає ознайомлення з багатозначними терміносистемами (економічною та юридичною), логікою використання термінів, вміння врахувати істотні ознаки терміну та досягти адекватного вживання та перекладу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. – М. : Индрик, 2005. – 1038 с.
2. Жданова И., Вартумян Э. Англо-русский экономический словарь / И. Жданова, Э. Вартумян. – М. : Рус. яз., 2000. – 880 с.
3. Новый англо-росийский юридический словарь / С. Березовенко, Ю. Березовенко, Д. Чернобай, И. Яценко. – К. : Євроіндекс Лтд, 1993. – 320 с.
4. Способи досягнення еквівалентності при перекладі англійської економічної літератури на українську мову. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://knowledge.allbest.ru/languages/2c0b65625b2ad78a4c43a88421306d36_0.html

*Наталія Рачковська
(Київ)*

«КНИГА СНОБІВ» ВІЛЬЯМА ТЕККЕРЕЯ ЯК ХУДОЖНЄ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ СНОБІЗМУ

Вільям Мейкпіс Теккерей увійшов до англійської літератури, як митець, що сповідував принципи класичного реалізму з властивим йому гротеском та іронією. У його творчості важливим є образ людини як частини соціуму. Сатира наявна в творах письменника базується на скептицизмі, проте він не заважає Теккерейові вірити в добре начало людини.

Вільям Теккерей одним з перших звернувся до поняття снобізму і ввів його в літературний обіг. Він вважає, що воно має велику кількість значень і відтінків. Людину, яка є типовим носієм буржуазних уявлень

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

<i>Марина Андрієнко</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З МАТЕМАТИКИ	118
<i>Людмила Дудко</i> ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ	120
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ	
<i>Вікторія Безчастна</i> ДИТЯЧИЙ ТРАВМАТИЗМ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ: ПРИЧИНИ, ПРОФІЛАКТИКА	123
<i>Денис Бойко, Татьяна Рожкова</i> ОСОБЕННОСТИ ВЛИЯНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СПОРТА НА ОРГАНИЗМ СПОРТСМЕНА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОСТИ	125
<i>Денис Бойко, Татьяна Рожкова</i> СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ СПОРТИВНЫХ ТАНЦЕВ НА КОЛЯСКАХ В УКРАИНЕ	126
<i>Наталія Гаврилова</i> ПРОФІЛАКТИКА ТРАВМАТИЗМУ НА ЗАНЯТТЯХ З ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	128
<i>Анатолій Єретик, Олена Полянничко, Валентина Ляшенко</i> СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ	130
<i>Микола Косік, Наталія Косік, Ірина Портна</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	131
<i>Сергій Кривошея</i> ДОСЛІДЖЕННЯ Й ОЦІНКА РІВНЯ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПІТНЗ	133
<i>Олексій Лях-Породько, Антон Отверченко, Максим Дубатовка, Ярослав Маліновський</i> УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ СОКОЛІВ У ВСЕСОКІЛЬСЬКИХ ЗЛЬОТАХ	136
<i>Ольга Наговицина</i> МЕТОДИ КОНТРОЛЯ И САМОКОНТРОЛЯ ПРИ ЗАНЯТИЯХ АЭРОБИКОЙ	139
<i>Анастасія Поберухіна</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДЗЮДОЇСТІВ У ВНЗ	141
<i>Юрій Попадюха, Марина Демиденко</i> ТРАВМИ М'ЯКИХ ТКАНИН ПЛЕЧА У СПОРТСМЕНОК-ТРИАТЛЕТОК	143
<i>Андрій Таланов</i> ОСОБЛИВОСТІ КОЛОВОГО ТРЕНУВАННЯ У ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ	145
<i>Яків Щербашин, Антон Горлей</i> ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА В СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ	147
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	
<i>Надія Білевич</i> МОВНЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЖЕСТІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ІНТИМНІЙ ЛІРИЦІ	149
<i>Ольга Поліщук</i> ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ	151
<i>Наталія Рачковська</i> «КНИГА СНОБІВ» ВІЛЬЯМА ТЕККЕРЕЯ ЯК ХУДОЖНЄ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ СНОБІЗМУ	152